Кандидат медичних наук, ортопед-травматолог вищої категорії Віктор Бойко.

Віктор БОЙКО: “Хвороби хребта - це наша розплата за здатність бути людьми й ходити на задніх кінцівках”

Уже кілька століть символом ортопедії є зображення підв’язаного молодого деревця з викривленим стовбуром. Як і рослину, людський хребет можна виправити тільки в процесі росту, причому за умови постійного догляду. Майже половину свого життя лікар-ортопед-травматолог Віктор Бойко, наче дбайливий садівник, усуває сколіози та інші порушення постави у дітей, піклуючись, щоб його маленькі пацієнти стали стрункими й здоровими. Головний лікар Полтавського обласного санаторію для дітей з порушенням опорно-рухового апарату, він осучаснив його старі будівлі, перетворивши “казенний” заклад на затишну домівку для хворих дітлахів.

Правда, Віктор Володимирович лікує і дорослих - у вільний від роботи час він практикує як мануальний терапевт. І вдячних пацієнтів, котрі завдяки чутливості його пальців повернули собі здатність рухатися, йому не бракує. Чимало випадків, коли люди, не тямлячи себе від радості, забували в його кабінеті палиці. А ще Віктор Бойко працює за сумісництвом в Українській медичній стоматологічній академії, передаючи свої знання, досвід студентам. Можна тільки дивуватись, як одна людина встигає стільки зробити, як витримує такий напружений ритм життя! Проте Віктор Володимирович сповнений нових планів і задумів. Віруюча людина, він переконаний, що життя дане для того, щоб приносити користь суспільству, людям.

Лікар мусить “відчути” хворого

- Вікторе Володимировичу, ваш шлях у медицину був закономірним? Ви мріяли про професію лікаря?

- Усе в житті закономірне. Людям тільки здається, що вони самі роблять вибір… Ні, про професію лікаря я не мріяв. У дитинстві займався велоспортом, боротьбою, а найбільшим захопленням було авіамоделювання. Закінчив зі срібною медаллю Полтавську середню школу №16, готувався вступати до Харківського автодорожнього інституту. Та в останню мить батьки відговорили мене від цього кроку - вони побоювалися, що мені складно буде знайти роботу за фахом. Вирішив подавати документи до Дніпропетровського медінституту - його свого часу закінчив мій батько.

- Отже, вам знайома медицина?

- Мій батько, Володимир Пилипович, вважав професію лікаря найкращою, найгуманнішою й найпотрібнішою. Нині я цілком поділяю цю думку, а тоді багато чого ще не розумів. Батько все життя лікував діток, понад 20 років був головним педіатром Полтавської області. Нині він працює викладачем в медакадемії. Погодившись з вибором батьків, я став не лише педіатром, а й ортопедом-травматологом.

- По суті, перейняли від батька естафету - лікуєте дітей.

- У 1997-у за розподілом я потрапив до Полтавського обласного санаторію для дітей з порушенням опорно-рухового апарату й відтоді вже 15 років тут працюю. Однак перед цим була робота інтерном з ортопедії і травматології в травматологічному відділенні №1 (обласному) 1-ї міської клінічної лікарні, у нас, у Полтаві. Його очолював відомий у місті ортопед-травматолог Володимир Федорович Хомрач, а моїми керівниками інтернатури були досвідчені лікарі Василь Павлович Пелипенко й Дмитро Ілліч Олексюк. Крім того, я стажувався в міській дитячій клінічній лікарні в Олександра Григоровича Олійника… Мені в житті зустрічається багато чудових людей, і кожен додає мені і знань, і оптимізму. А я не відмовляюся.

- А як ви стали мануальним терапевтом?

- Оволодіти методом мануальної терапії й таким чином зцілювати хворих я мріяв ще на третьому курсі медінституту. Та фахівців цього профілю в Україні не готували. Власне, це навіть не фах, а напрямок, яким оволодівають неврологи, травматологи, лікарі інших спеціальностей. Коли я прийшов працювати в санаторій, його очолював Анатолій Федорович Родик - відомий у Полтаві фахівець цього профілю. Він став моїм першим учителем і наставником.

Я практично не відходив від Анатолія Федоровича: ми разом оглядали хворих діток, я був присутнім під час сеансів мануальної терапії, коли досвідчений лікар “чаклував” над викривленими спинами чи покаліченими кінцівками. Переконаний: кожен лікар мусить “відчути” хворого, тільки тоді він зможе допомогти йому. Проте мануальний терапевт має ще й тактильно розпізнавати найменше напруження м’язів, їхнє неправильне скорочення, набряки й навіть незначне підвищення температури в хворобливому місці.

- Тобто, коли така чутливість відсутня, результату не буде?

- Так, не допоможе й володіння найдосконалішими методиками! Недарма головний постулат медицини - “Не зашкодь”. Анатолій Федорович наполегливо, день у день розвивав у мені тактильну чутливість пальців. Перший результат з’явився лише після двох-трьох років щоденного навчання - я почав відчувати напружені м’язи і тепло, що йшло з хворобливого місця. А вже потім став поступово накопичуватися власний досвід, були різноманітні курси з мануальної терапії…

Завжди є шанс одужати!

- У 34 роки ви очолили санаторій і стали наймолодшим на той час керівником обласного лікувального закладу. Як ви, лікар-практик, відважились на адміністративну роботу?

- Так, “азів” керівної роботи не знав і, звісно, уникнути деяких помилок не зміг. Та на помилках, як відомо, вчаться: маленька дитина мусить спочатку обпектися, щоб зрозуміти, що таке вогонь… Завжди відчував доброзичливе, зважене, навіть батьківське ставлення з боку керівників інших лікувальних закладів, які мене підтримували й допомагали.

- Головний лікар - це не лише висококласний фахівець, а ще й адміністратор та господарник. Як зуміли в непрості часи недофінансування медицини відремонтувати приміщення санаторію?

- Будівлі нашого закладу дуже старі. Раніше тут, на вул. Садовій, функціонував санаторій для дітей, хворих на туберкульоз, створений ще 1925 року. У 80-х роках минулого століття його перепрофілювали в санаторій для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Ніхто вже й не знає, скільки часу приміщення не ремонтували. А тут же цілодобово перебувають діти, причому декотрі змушені проводити в стінах санаторію багато днів, місяці!

Ми відремонтували корпуси - по можливості замінили вікна, осучаснили палати, душові та ванні кімнати, кабінети для персоналу й для процедур. Останні, до всього, оснастили новим устаткуванням. Тепер маємо цілком сучасні фізкабінет, стоматологічний кабінет та кабінети ЛФК, а також малу операційну залу й клінічну лабораторію. Компактне переносне устаткування дозволяє виконувати фізіотерапевтичні процедури дітям, прикутим до ліжка, безпосередньо в палаті.

Повністю відремонтували ми й відділення водолікування, після чого оснастили його гідро- та аромасажними установками (вони чудово допомагають дітям одужувати). При цьому залишили вільне місце під апарат для гідропланшетотерапії. Коштує він понад 50 тис. грн, на сьогодні такої суми санаторій не має, та я сподіваюся, що, можливо, знайдеться чуйний спонсор. Також введено в експлуатацію новий харчоблок, нову пральню, а в ній - сучасні пральні машини. Крім того, реконструювали котельню, встановивши сучасні, а головне - економні газові котли італійського виробництва. Тепер ми споживаємо наполовину менше газу. А ще відремонтували конференц-зал, обладнали його мультимедійним устаткуванням. Маємо можливість збирати лікарів-травматологів з усієї області, запрошувати колег з Харкова, Києва та інших міст. Повірте, що для лікарів-практиків дуже важливий обмін досвідом, новими технологіями.

Здається, зроблено чимало, та насправді це - лише частина потрібного. Наш санаторій розрахований на 100 ліжок, а лікування й реабілітації потребують значно більше маленьких полтавців. Мабуть, я - мрійник, бо мрію про новий санаторій для хворих дітей, навіть маю проект такого закладу…

Коли щоранку оглядаю прикутих до ліжок дітей, то усвідомлюю: вони мають шанс одужати, але це залежить не лише від кваліфікації медперсоналу, вона достатня, а й від устаткування, якого бракує. Тому з дня на день наполегливо шукаю спонсорів, прошу про допомогу. І це потрібно не мені як керівнику санаторію, а тим дітям, котрі по кілька місяців проводять у стінах нашого закладу.

- З якими діагнозами до вас найчастіше потрапляють дітки?

- Ми лікуємо різноманітні захворювання опорно-рухового апарату, зокрема хвороби Пертеса (коли в дитинстві руйнується голівка стегнової кістки), остеохондропатії, що супроводжуються мікропереломами, асептичні некрози й хронічні остеомієліти, під час яких у кістки потрапляє інфекція та з’являються гнійники. Допомагаємо при деформаціях тазо-стегнового суглоба, переломах кісток з уповільненою консолідацією, вроджених викривленнях. Також проводимо реабілітацію після травм. Останнім часом діти масово стають жертвами дорожньо-транспортних пригод. Та все ж найбільше звернень до санаторію з викривленнями хребта - сколіозами.

Дорослі не вчать дітей бути здоровими

- Викривлення хребта, асиметричне зміщення від його центральної осі в прямій площині, - продовжує Віктор Бойко, - може виникнути в будь-якому віці. Найчастіше воно трапляється у підлітковому віці, коли організм інтенсивно росте й одночасно формується хребет. Тому найнебезпечніший вік для появи сколіозу - 10-14 років. Незначне викривлення хребта помітне не одразу, й часто батьки не підозрюють про недугу дитини або ж не реагують на неї. Та справа в тому, що сколіоз дуже швидко прогресує: інколи для розвитку хвороби достатньо півроку. А ось на лікування доводиться витрачати кілька років. У особливо тяжких випадках, коли кут викривлення може сягати 30° та більше, дитина змушена постійно носити коригуючі корсети та щороку проходити інтенсивні курси лікування. Нам доводиться практично відвойовувати в недуги кожен градус.

- Тобто, лікування сколіозів непросте й доволі тривале?

- Результат лікування залежить не тільки від ступеня викривлення хребта, а й від віку та статі дитини. До 10 років ймовірність змінити поставу становить 90 відсотків. У 10-14 років - лише 50 відсотків. При цьому варто мати на увазі, що період статевого дозрівання у дівчаток відбувається раніше, тож у них раніше завершується формування хребта. Хлопчики мають у запасі ще 2-3 роки - таким чином, природа подарувала їм додатковий шанс змінити свою поставу.

Коли скелет практично сформований, ідеться вже не про лікування сколіозу, а про усунення його наслідків. Справа в тому, що відхилення від норми в поставі позначається на роботі інших органів, зокрема, серцево-судинної, дихальної, статевої систем, шлунково-кишкового тракту… Хребці, що перебувають у неправильному положенні, здавлюють міжхребцеві отвори. Відповідно, порушується постачання кисню до різних органів, що неминуче впливає на їхню роботу. До того ж, при сколіозі значно послаблюється імунітет, організм вражають вірусні інфекції, дисбактеріоз і т.д.

- Чому, на вашу думку, останнім часом зростає кількість діток з різноманітними патологіями хребта? За статистикою, проблеми з поставою мають близько 80% українських школярів!

- Нині науково доведено, що 90 відсотків хворих на радикуліти, остеохондрози, остеопорози в дитинстві перенесли захворювання хребта. Чимало людей навіть не здогадуються, що в них викривлений хребет! Упродовж багатьох років вони відчувають періодичний біль у спині, проте пояснюють це тривалим ходінням, надмірним фізичним навантаженням, протягом і таке інше. Дослідження мумій єгипетських фараонів довели, що в багатьох з них теж були сколіози. Те, що останнім часом виявляють більше сколіозів та інших патологій, свідчить про одне: лікарі стали кваліфікованішими, а люди - уважнішими до свого здоров’я.

Проблеми з поставою супроводжують людство упродовж усього його існування - ще відтоді, як воно набуло здатність до прямоходіння. До речі, жоден з “братів наших менших” не скаржиться на біль у спині чи викривлення хребта. Це, якщо хочете, наша розплата за здатність бути людьми й ходити на задніх кінцівках.

- І все ж, лікарю, чи можна уникнути цих проблем?

- Існує цілий комплекс причин, що впливають на роботу опорно-рухового апарату й призводять до його захворювань. Передусім - це стиль поведінки: неправильне сидіння, малорухливий спосіб життя, вітамінне голодування… Сколіоз прогресує, якщо м’язи спини (так званий м’язовий корсет) погано розвинені - вони не здатні підтримувати хребет у прямому положенні. Ні для кого не секрет, що сучасні діти дуже багато часу просиджують за комп’ютером і перед телевізором, майже не рухаються, не бувають на свіжому повітрі, харчуються абияк. На жаль, дорослі не вчать дітей бути здоровими, не подають власного прикладу. Діти ще не розуміють, що потрібно, аби зберегти своє здоров’я, а дорослі не привчають їх до цього.

Тож користуючись нагодою, хотів би закликати батьків бути уважнішими до своїх дітей. Звертайте увагу на те, як вони ходять, сидять. Якщо раптом помітили, що в дитини асиметрично розміщені лопатки, сідниці, м’язи шиї й спини, одне плече вище за друге або ж дитина сутула, слід якомога швидше показати її ортопеду. Насторожити батьків мусить і поведінка сина чи дочки, точніше, звичка нахилятися над столом, сидіти криво.

- Нині чимало пропозицій щодо лікування захворювань спини. Наскільки допомагає масаж: він лікує чи лише знімає біль?

- Масаж ефективний для здорових людей, наприклад, спортсменів перед тренуванням. При лікуванні сколіозу найкраще допомагає комплексне лікування. Його ми якраз і застосовуємо у нашому санаторії, поєднуючи ортопедичний режим, лікувальну фізкультуру, фізіотерапевтичні процедури, масаж м’язів спини, живота, кінцівок, аеротерапію, а також вживання їжі, збагаченої кальцієм. При комплексному лікуванні сколіозу останнім часом довела свою ефективність мануальна корекція хребта.

- Ви - віруюча людина. Чи допомагає віра в боротьбі за одужання пацієнтрів?

- Ось переді мною (бере зі столу) - книга про преподобного Севастьяна Карагандинського, відомого старця-провидця. Він сказав: “Болеть нам необходимо, иначе не спасемся. Болезни - гостинцы с неба”. Якось я запитав батюшку: “Чи правильно чинять лікарі, котрі лікують хворих і, таким чином, відбирають у них “гостинці”?” Він відповів: “Ви - посередники між Богом і хворобами й чините гуманно. Проте нічого в світі даром не минає. Якщо людина, захворівши, сподіватиметься лише на лікарів і жодних висновків не зробить, то після одужання захворіє знову”.

- Як вдається поєднувати роботу на посаді головного лікаря санаторію, викладацьку роботу в медакадемії та ще й приватну практику?

- Часу, звісно, катастрофічно не вистачає, хочеться стільки всього зробити! Але я вже звик до такого напруженого ритму. Люблю свою роботу. Коли працюєш з дітьми, доводиться бути не просто лікарем, а якоюсь мірою ще й педагогом. Ось нещодавно хлопчик, який тривалий час був прикутим до ліжка, став ходити і… побився з товаришем. Я присоромив обох і перевів до різних палат - щоб покарання було однаковим і нікого не образило. Та насправді треба тільки радіти з того, що дитина повернулася до повноцінного життя.

Одужання пацієнтів - то неймовірна радість для лікаря, що надзвичайно додає енергії. А коли вже зовсім відчуваю втому, намагаюся вирватися на природу, поїхати на полювання… Це спілкування з друзями, неймовірний азарт, величезний викид адреналіну і як результат - потужний заряд енергією.

Зінаїда МАТЯШОВА, “Полтавська думка”.

90 відсотків хворих на радикуліти, остеохондрози, остеопорози в дитинстві перенесли хвороби хребта, та не всі про це знають.

Незначне викривлення хребта помітне не одразу, й часто батьки не підозрюють про недугу дитини або ж не реагують на неї. А сколіоз же дуже швидко прогресує… Батькам слід звертати увагу на те, як діти ходять, сидять, чи симетрично розміщені в них лопатки, сідниці, м’язи шиї й спини…

Професор оглянув санаторій свого талановитого учня

2000 року, не полишаючи роботи в санаторії, Віктор Бойко за сумісництвом став працювати на кафедрі променевої терапії Полтавської медакадемії, а 2004 року захистив кандидатську дисертацію з проблем променевої діагностики. Після інтернатури рік навчався на курсах первинної спеціалізації в Українському науково-дослідному інституті медичної радіології під керівництвом професора Юліана Тодосійовича Кіношенка - найвідомішого рентгенолога в Україні та колишньому Радянському Союзі. Рентгенології його вчили по-справжньому. Віктор Володимирович донині зберігає свої конспекти - шість зошитів, списаних дрібним почерком, і мало не щодня заглядає до них. Каже: “Моя Біблія”.

Саме там, на курсах, і вирішив досліджувати проблеми променевої діагностики, а науковим керівником у нього став професор Кіношенко. Донині підтримує з ним зв’язки, торік Юліан Тодосійович (на фото з Віктором Володимировичем) приїжджав у Полтаву, оглянув санаторій свого талановитого учня.